

USR LOMBARDIA- CUSL (Consulta Universitaria di Studi Latini)
Certificazione delle Competenze della Lingua Latina 2021- Livello A -Prova Preselettiva

Langobardorum astutia
Summarium

Langobardi, qui etiam Winili appellantur, Wandalos vincunt sed a Scoringā in Mauringam eunt. Assipitti tamen, qui populus Germanicus sunt, eorum iter impediunt. Langobardi, qui paucas copias habent, eos terrent simulantes se in castris habēre saevos milites canini capitis. Ergo Assipitti Langobardis bellum non inferunt.

Source Wikipedia:

https://it.wikipedia.org/wiki/Migrazione_longobarda#/media/File:Lombard_Migration.jpg

1	Winili, vel "Langobardi", commisso cum Wandalis proelio, acriter decertantes, victoriam
2	capiunt. Sed postmodum ¹ magnam famem et cibi penuriam in provinciā Scoringā passi
3	sunt, et multum animo afflicti sunt.
4	Egredientes de illā provinciā et ad Mauringam procedentes, <u>Assipitti eorum iter</u>
5	<u>impediunt</u> , denegantes eis per suos terminos transitum. <u>Cum Langobardi magnas</u>
6	<u>hostium copias cernerent</u> , neque cum eis ob paucitatem sui exercitus certare audērent,
7	quid agere debērent <u>decernentes</u> , tandem necessitas consilium repperit ² . Langobardi
8	enim simulant, se in castris suis habēre "cynocephalos", id est homines canini capitis.
9	Divulgant apud hostes, hos "cynocephalos" fortiter bella gerere, humanum sanguinem
10	bibere et, cum hostem adsequi ³ non possint, proprium potare cruorem ⁴ ; et, ut hostes
11	huic fabulae fidem facerent, plurimos in castris ignes accendērunt. Hostes, <u>his auditis</u>
12	visisque, fabulae credidērunt, et bellum quod minabantur ⁵ temptare non ausi sunt.

¹Postmodum = postea, deinde; ²Reperio, -si, repperi, repertum, -ire = Invenio, -is, -vēni, -ventum, -ire; ³Adsequi = capere; ⁴cruor, cruoris, m. = sanguis, sanguinis, m.; minabantur = inferre volebant

1. Si propone una parafrasi del brano: completala inserendo al posto giusto SEI PAROLE scelte fra quelle elencate dopo il testo **(indica il numero nello spazio bianco)**. (6 punti)

Winili, qui postea Langobardi appellati sunt, contra Wandalos pugnāvērunt et eos _____. Deinde tamen a Scoringā, quae est _____ ubi habitabant, in Muringam migrare volebant, quia in Scoringā _____ cibi penuria fuit ut famem paterentur. Assipitti autem nolebant eos transire suos fines et parati erant ad bellum. Langobardi vidērunt magnum Assipittorum _____ neque cum eo propter copiarum suarum exiguitatem pugnare poterant. Dum decernunt quid agerent, difficultas eis exitum praebuit; Langobardi finxērunt "cynocephalos", id est homines quibus caninum caput _____ et Assipittis nuntiaverunt cynocephalos in castris esse et eos strenuos milites esse. Cynocephali sanguinem hostium bibebant et, si hostes capere non poterant, suum ipsum sanguinem potabant. Hostes eorum verbis credidērunt et _____ proelium non committere.

1. scivit	4. bona	7. vicērunt	10. maluērunt
2. regio	5. erat	8. habent	11. tanta
3. proelium	6. urbs	9. exercitum	12. victos esse

2. Leggi le seguenti affermazioni riferite al testo e BARRA LA RISPOSTA ESATTA **(VERO/FALSO)**. (6 punti)

1.Langobardi olim Wandali appellati sunt	V	F
2.Langobardi ab hostibus vincuntur; ergo Scoringam relinquunt	V	F
3.Langobardi in Muringam ire volunt sed Assipitti id non concedunt	V	F
4.Langobardorum exercitus minor quam Assipittorum est	V	F
5.Langobardi credunt in Assipittorum castris cynocephalos esse.	V	F
6.Cynocephali, dicunt Langobardi, caput caninum habent et saevi sunt	V	F

3. Barra la risposta corretta fra quelle proposte, in base a quanto hai letto nel brano. (8 punti)

1. Qui sunt Wandali?

- Populus qui contra Langobardos pugnāt et vincit
- Populus qui a Scoringā in Muringam ire vult
- Populus qui a Langobardis victus est post asperum proelium
- Populus qui contra Langobardos pugnāt ob magnam cibi penuriam

2. Quando Langobardi a fame affliguntur?

- Postquam Wandali eos vicērunt
- Antequam Scoringam relinquunt
- Cum in Muringā sunt
- Dum iter ad Muringam faciunt

3. Cur Assipitti cum Langobardis pugnare volunt?

- Quia Langobardi in Scoringam ire volunt
- Quia sciunt eos magnā cibi penuriā afflictos esse

- c. Quia Langobardi eorum fines transire debent
 - d. Quia Langobardi eos petunt
4. Cur Langobardi cum Assipittis proelium committere nolunt?
- a. Quia Langobardorum copiae paucae sunt
 - b. Quia Langobardorum milites strenui non sunt
 - c. Quia in Assipittorum castris monstra sunt
 - d. Quia Assipittorum castra capi non possunt
5. Quomodo Langobardi suam difficultatem solvunt?
- a. Novum copiarum delectum habent
 - b. Mendacium apud Assipittos divulgant
 - c. Assipittorum copiis insidias parant
 - d. Contra Assipittorum copias cum cynocephalis pugnant
6. Qui sunt cynocephali?
- a. Strenui milites qui, ut Langobardi credunt, cum Assipittis pugnant
 - b. Monstra quae Langobardi in Wandalorum castris cepērunt
 - c. Monstra quae, ut Langobardi dicunt, humanum caput habent
 - d. Monstra quae, ut Langobardi dicunt, humanum sanguinem sumunt
7. Cur Langobardorum verba de cynocephalis credibilia sunt?
- a. Quia Assipitti antea cum cynocephalis pugnavērunt
 - b. Quia Langobardi Assipittis cynocephalos monstrant
 - c. Quia multi ignes in castris a Langobardis accenduntur
 - d. Quia cynocephali Assipittorum milites petunt
8. Cur Assipitti tandem proelium cum Langobardis non committunt?
- a. Quia eorum milites pauci sunt
 - b. Quia Langobardorum exercitus maior eorum copiis est
 - c. Quia cynocephalos timent
 - d. Quia Langobardi eos non adgrediuntur

4. Barra la risposta corretta fra quelle proposte, in base al testo letto. (8 punti)

1. R. 1. **Commisso** è:

- a. Participio perfetto dativo
- b. Participio perfetto ablativo
- c. Aggettivo dativo
- d. Aggettivo ablativo

9. R. 5. **Eis** è:

- a. Dativo plurale riferito a *Langobardi*

- b. Ablativo plurale riferito a *Langobardi*
- c. Dativo plurale riferito a *Assipitti*
- d. Ablativo plurale riferito a *Assipitti*

10. R. 6. **Cum** è:

- a. Preposizione
- b. Congiunzione coordinante
- c. Congiunzione subordinante con indicativo
- d. Congiunzione subordinante con congiuntivo

11. R. 6. **Sui** è:

- a. Pronome personale genitivo singolare
- b. Aggettivo possessivo genitivo singolare maschile
- c. Aggettivo possessivo genitivo singolare neutro
- d. Aggettivo possessivo nominativo plurale maschile

12. R. 7. **Quid** è:

- a. Pronome indefinito nominativo
- b. Pronome indefinito accusativo
- c. Pronome interrogativo nominativo
- d. Pronome interrogativo accusativo

13. R. 8. **Se** è:

- a. Pronome personale accusativo singolare
- b. Pronome personale accusativo plurale
- c. Pronome personale ablativo singolare
- d. Pronome personale ablativo plurale

14. R. 10: **Ut** introduce una proposizione:

- a. Temporale
- b. Completiva
- c. Finale
- d. Consecutiva

15. R. 12: **Quod** è:

- a. Pronome relativo
- b. Aggettivo indefinito
- c. Aggettivo interrogativo
- d. Congiunzione

5. Trasforma le seguenti proposizioni secondo quanto suggerito (4 punti).

A. RR. 4-5: Assipitti eorum iter impediunt.

Eorum iter ab Assipittis _____.

B. RR. 5-6: Cum langobardi magnas hostium copias cernerent, (...) tandem necessitas consilium repperit.

Quia Langobardi magnas hostium copias _____, (...) tandem necessitas consilium repperit.

C. R. 7: [Langobardi] quid agere debērent decernentes, tandem necessitas consilium repperit.

[Langobardi] dum _____ quid agere debērent, tandem necessitas consilium repperit.

D. R. 11: Hostes, his auditis (...), fabulae credidērunt.

Hostes, postquam haec _____ (...), fabulae credidērunt.

Fabula de Langobardorum nominis origine

Summarium

Narratur fabula de Langobardorum nominis origine. Langobardorum mulieres cum solutis crinibus ad barbae similitudinem ante faciem deo Godan se monstrant et deus, eas videns, exclamat: "Qui sunt isti 'longobardi'?" Quia 'Langobardos' primos vidit, Godan, ut promiserat, eis, non Wandalis, victoriam concedere debet.

1	Refert hoc loco antiquitas ridiculam fabulam: Wandali, accedentes ad Godan ¹ , victoriam
2	contra Winilos postulavērunt; deus respondit se victoriam daturum illis, quos, <u>oriente sole</u> ,
3	primum conspexisset. Tunc Gambara ² accessit ad Fream, <u>uxorem Godan</u> , et Winilis
4	victoriam postulavit. Frea consilium dedit, ut Winilorum mulieres solutos crines ante faciem
5	ad barbae similitudinem componerent, et primo mane ³ cum viris adessent seseque
6	collocarent a Godan facile videndas. Atque ita factum est. Cum Godan, oriente sole, eas
7	conspiceret, <u>dixit: "Qui sunt isti 'longibarbi'?"</u> . Tunc <u>Frea subiunxit</u> ⁴ : " <u>Ipsis</u> , quibus nomen
8	tribuisti, <u>victoriam concede!</u> " Sicque Winilis Godan victoriam concessit. <u>Haec risu digna</u>
9	<u>sunt</u> et pro nihilo habenda (sunt).
10	<u>Certum tamen est, Langobardos</u> , qui antea "Winili" dicti erant, <u>a longitudine barbae ita</u>
11	<u>postmodum appellatos (esse)</u> . Nam iuxta illorum linguam "lang" longam, "bard" barbam
12	significat.

¹Godan nomen indeclinabile est. Godan est deus Germanicus quem Romani 'Mercurium' vocant.

²Gambara = Winilorum regina; ³ Primo mane = simul ac sol oritur; ⁴Subiunxit = dixit

6. Inserisci le parole mancanti, flettendole in modo adeguato nella parafrasi del brano letto (6 punti)

Wandali a Godan victoriam contra Winilos petivērunt; sed deus promisit eos victores fore quos primos ipse primā ____1____ vidisset. Gambara autem, Winilorum regina, a Freā, Godan uxore, petivit ut Winili ____2____. Frea monuit ut Winilorum feminae crines solverent et eos ante faciem tamquam barbam ponerent. Mulieres deinde se collocare debebant ita ut Godan eas facile ____3____ posset. Sic eae ____4____. Oriente sole Godan eas vidit et exclamavit: "Qui sunt isti 'longibarbi'?". Uxor Frea tum petivit a marito ut 'Langobardis' victoriam concederet; ____5____ enim primos conspexerat et eis nomen dederat. Sic factum est.

Haec fabula digna ____6____ non est, sed Langobardi a longā barbā nomen cepērunt, quia apud eos 'longa' 'lang' dicitur et 'barba' 'bard'.

Conspicio, -is, -spexi, -spectum, -ěre

Is, ea, id

Facio, -is, feci, factum, -ěre

Lux, lucis, f.

Fides, -ei, f.

Vinco, -is, vici, victum, -ěre

7. Trasforma le seguenti proposizioni, secondo quanto suggerito (6 punti)

A. R. 2: Deus respondit se victoriam daturum illis, quos, oriente sole, primum conspexisset.

Deus respondit se victoriam daturum illis, quos, cum sol _____, primum conspexisset (**cum narrativo**).

B. R. 3: Tunc Gambara accessit ad Fream, uxorem Godan.

Tunc Gambarara accessit ad Fream, quae uxor Godan _____.

C. R. 7: [Godan] dixit: "Qui sunt isti 'longibarbi'?"

[Godan] quesivit qui _____ isti 'longobarbi'.

D. RR. 7-8: Frea subiunxit: "Ipsis (...) victoriam concede!"

Frea iussit Godan ipsis victoriam _____.

E. RR. 8-9: Haec risu digna sunt.

Auctor putat haec risu digna _____.

F. RR. 10-11: Certum tamen est, Langobardos (...) a longitudine barbae ita postmodum appellatos (esse).

Langobardi tamen dicuntur a longitudine barbae ita postmodum _____.

Soluzioni

1.

Winili, qui postea Langobardi appellati sunt, contra Wandalos pugnavērunt et eos **(7. Vicērunt)**. Deinde tamen a Scoringā, quae est **(2. Regio)** ubi habitabant, in Muringam migrare volebant, quia in Scoringā **(11. Tanta)** cibi penuria fuit ut famem paterentur. Assipitti autem nolebant eos transire suos fines et parati erant ad bellum. Langobardi vidērunt magnum Assipittorum **(9. Exercitum)** neque cum eo propter suarum copiarum exiguitatem pugnare poterant. Dum decernunt quid agerent, difficultas eis exitum praebuit; Langobardi finxērunt "cynocephalos", id est homines quibus caninum caput **(5. Erat)** et Assipittis nuntiaverunt cynocephalos in castris esse et eos strenuos milites esse. Cynocephali sanguinem hostium bibebant et, si hostes capere non poterant, suum ipsum sanguinem potabant. Hostes eorum verbis credidērunt et **(10. Maluērunt)** proelium non committere.

2. F/F/V/V/F/V

3. c. b. c. a. b. d. c. c.

4. b. a. a. b. d. b. c. a.

5.

A. RR. 4-5: Assipitti eorum iter impediunt

Eorum iter ab Assipittis IMPEDITUR

B. RR. 5-6: Cum Langobardi magnas hostium copias cernerent, (...) (tandem necessitas consilium repperit)

Quia Langobardi magnas hostium copias CERNEBANT/CREVERUNT, (...) (tandem necessitas consilium repperit)

C. R. 7: (Langobardi quid agere debērent) decernentes, (tandem necessitas consilium repperit)

(Langobardi) dum DECERNUNT/ DECERNEBANT (quid agere debērent, tandem necessitas consilium repperit)

D. R. 11: (Hostes), his auditis (...), (fabulae credidērunt)

(Hostes), postquam haec AUDITA SUNT/ERANT/AUDIVERANT/AUDIVERUNT (...), (fabulae credidērunt)

6.

Wandali a Godan victoriam contra Winilos petivērunt; sed deus promisit eos victores fore quos primos ipse primā LUCE vidisset. Gambarā autem, Winilorum regina, a Freā, Godan uxore, petivit ut Winili VINCERENT. Freā monuit ut Winilorum feminae crines solverent et eos ante faciem tamquam barbā ponerent. Mulieres deinde se collocare debebant ita ut Godan eas facile CONSPICERE posset. Sic eae FECERUNT. Oriente sole Godan eas vidit et exclamavit: "Qui sunt isti 'longibardi'?" Uxor Freā tum petivit a marito ut populo 'Langobardis' victoriam concederet; EOS enim primos conspexerat et eis nomen dederat. Sic factum est.

Haec fabula digna FIDE non est, sed Langobardi a longā barbā nomen ceperunt, quia apud eos 'longa' 'lang' dicitur et 'barba' 'bard'.

7.

A RR. 2: (Deus respondit se victoriam daturum illis, quos,) oriente sole, (primum conspexisset)
(Deus respondit se victoriam daturum illis, quos,) cum sol ORIRETUR, (primum conspexisset)

(cum narrativo)

B. R. 3: (Tunc Gambara accessit ad Fream,) uxorem Godan
(Tunc Gambara accessit ad Fream,) quae uxor Godan ERAT/EST

C. R. 7: (Godan) dixit: "Qui sunt isti 'longibarbi'?"
(Godan) quesivit qui ESSENT isti 'longobarbi'

D. RR. 7-8: Frea subiunxit: "Ipsis (...) victoriam concede!"
Frea iussit Godan ipsis victoriam CONCEDERE

E. RR. 8-9: Haec risu digna sunt
Auctor putat haec risu digna ESSE

F. RR. 10-11: Certum tamen est, Langobardos (...) a longitudine barbae ita postmodum appellatos (esse)
Langobardi tamen dicuntur a longitudine barbae ita postmodum APPELLATI (ESSE)

VALUTAZIONE

A1: 75% del punteggio totale della prima parte (24/32 dei primi cinque esercizi); viene attribuito l'A1 anche se lo studente svolge entrambe le parti e consegue almeno 24/44.

A2: 75% del punteggio totale (33/44), di cui almeno 8 nella seconda parte (ess. 6-7)